

Larissa Borghese

SLOVENŠČINA IN NAŠ DIALOG Z VEČINO

Moja vsakodnevna odločitev za slovenstvo in mostove med kulturami

Prihajam iz Nediških dolin, iz skrajnega severovzhodnega konca Furlanije Julijske krajine, ki ga Slovenci imenujemo Benečija. Lahko bi se reklo, da je dvojezična izobrazba skoraj stalnica mojega življenja (z izjemo srednje in višje šole), od vpisa na osnovno šolo do izbire študijske smeri na univerzi in teme moje diplomske naloge. Diplomirala sem na Oddelku za tuje jezike in književnosti Univerze v Vidmu februarja 2001, le dva tedna po odobritvi zaščitnega zakona številka 38 za slovensko manjšino, in sicer iz slovenskega jezika in književnosti. Skupna povezovalna nit Bevkovih del, ki sem si jih bila takrat izbrala za svojo diplomsko nalogo pod naslovom "Jezikovna identiteta v pripovedništvu Franceta Bevka - prevajanje šestih črtic", je hrepenenje po svobodnem dokazovanju lastne jezikovne identitete. V normalnih političnih razmerah so te pravice ponavadi zagotovljene, vendar pa tudi v taki večnacionalni družbi, kot je današnja, marsikdaj pogrešamo duhovno svobodo, ki kaže spoštovanje do tujca in ki odvisi predvsem od npravne naravnosti vsakega posameznika.

Ob skorajšnjem vstopu Slovenije v Evropsko unijo se v mojem okolju (a na žalost tudi drugje) posledice fašističnega dvajsetletnega zatiranja še kažejo v predsodkih, mišljenju in dejanjih tukajšnjih ljudi, ki ocenjujejo slovenski jezik in kulturo kot oviro in ne prepoznajo v njih bogatega zaklada vrednot, v katerih je ukoreninjena identiteta slovenske manjšine.

V otroških letih mi v rojstnem kraju ni bilo mogoče obiskovati dvojezične osnovne šole, kajti takrat še ni obstajala. Od tod je izšla težka odločitev mojih staršev, ki so si zaželeli, da bi otroci pridobili dvojezično izobrazbo, in so mene in moja brata vpisali na osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom v Gorici, kjer

Pomlad v Glinščici (Matej Susič)

dalje na 8. strani ►►

Mitja Tretjak

Odpiranje da, vendar... In če Prešernove poezije v italijanščini prebiramo sami sebi...?

Majhne narodnostne skupnosti (kot je na primer naša) od vedno vlagajo velik del svojih moči v ohranitev kulture in jezika. Le-ta je eden izmed bistvenih elementov, ki nas čuvajo pred izginotjem. Jezik zaseda zelo visoko mesto na lestvici vrednot predvsem pri tistih, ki živimo zunaj meja države Slovenije: po svetu ali enostavno na tej strani meje, skratka v okolju, ki ni samo slovensko in je, če uporabim "izredo priljubljeno" besedo, multietnično.

Znotraj naše manjšine se zadnja leta veliko debatira o tem, kako naj bi bili čimbolj odprti do italijanske skupnosti zdaj, ko je vstop Slovenije v EU že pred vrati in bomo od maja letos živeli tako rekoč v novi realnosti, v tesnem stiku drugi z drugimi.

Vprašanje pa je: zakaj naj bi se odpirali šele (ali ponovno, ali na novo) sedaj, ko vendarle živimo na tem področju tako rekoč od vedno? Ali se ne odpiramo že desetletja? Po mnenju marsikoga verjetno ne dovolj, če bi bilo treba vrata naše hiše odpreti še bolj. Za nekatere je odpiranje potreba, ki izhaja iz skorajšnjega vstopa Slovenije v Evropsko unijo, po mojem mnenju

pa je to odpiranje nujnost, ki izhaja iz soočanja z realnostjo: Slovencev v Italiji je vedno manj. Politika zapiranja in gojenja slovenstva za zaprtimi vrati ni prinesla zaželenih rezultatov (bolje rečeno - nobenih rezultatov), zato se je treba sedaj lotiti drugega ekstrema. Ali bo ta nova poteza prava ali ne, bomo videli šele čez nekaj let, ko bomo pogledali okrog sebe in bomo prešteli, koliko ►►

ZNANJE SLOVENŠČINE IN DVOJEZIČNOST STA ZA NAS PREDNOST

To številko Rasti posvečamo vprašanju jezika v našem prostoru in prevajanju kot možnosti za vzpostavljanje dialoga med tu živečima skupnostima. Tej temi sta posvečena uvodnika in še trije intervjuji. Teme seveda nismo izčrpali, saj je zelo obširna, obenem smo se ji zavestno posvetili na čim bolj nevsiljiv in sproščen način. Zaenkrat nas je zanimalo predvsem nekaj aspektov: izpostaviti prednost, ki jo kot zamejci imamo, ker smo dvojezični. Ker se veliko govori o nujnosti odpiranja naše skupnosti navzven, smo obenem želeli tudi opozoriti na možne pasti, ki jih to odpiranje prinaša, če se enostransko odpovedujemo rabi slovenskega jezika, če se prepustimo vplivu italijanščine in zanemarjamo prav učenje slovenskega jezika. Uvodničarja, mlada intervjuvanca in prevajalka Diomira Fabjan Bajc o tem razmišljajo povsem neobremenjeno in iz lastnih neposrednih izkušenj.

Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo in z začetkom izvajanja zaščitnega zakona za Slovence v zamejstvu se na področju prevajanja odpira veliko možnosti tudi za zaposlitev. Za nas je dvojezičnost velika prednost, da lahko poglobimo znanje slovenskega, italijanskega (in drugih) jezikov ter izberemo prevajalski poklic. Vsem mladim, ki bi jih torej veselil ta poklic, svetujemo, naj se obrnejo na priznano Visoko šolo modernih jezikov za prevajalce in tolmače v Trstu (ul. F. Filzi 14 - Tel. +39 40 558 2300; www.sslmit.univ.trieste.it), na kateri se slovenščino lahko izbere kot triletni študij oz. drugi jezik, vendar se mora vstopni izpit polagati v angleščini, francoščini ali nemščini; obrnejo pa se lahko tudi na novejšo fakulteto za prevajalce in tolmače videmske univerze (sedež ima v Gorici, ul. Armando Diaz, 5; tel. št. +39 0481 580311; info.duti@cego.uniud.it), kjer je slovenščino možno izbrati celo kot prvi jezik in v njej polagati tudi vstopni izpit.

Uredništvo

Pogovor z zmagovalcem natečaja Depangher za poezijo Aljoša Kalc: "Pišem zaradi glasbe"

Aljoša Kalc, dijak 5. razreda družboslovnega liceja Antona Martina Slomška je pred mesecem dni prejel ex aequo z goriško dijakinjo Tjašo Nanut prvo nagrado natečaja Depangher. Udeleženci natečaja so imeli nalogo, da prevedejo poezijo ali delo kateregakoli avtorja. Natečaj je bil odprt slovenskim in italijanskim dijakom. Poleg Aljoše in Tjaše sta nagrado dobili tudi dijakinja italijanskega liceja Oberdan.

Aljoša je prevedel skupaj sedem poezij. Zanimivost pa je, da je poleg treh Depangherjevih poezij prevedel štiri svoje. Povabili smo na ga na kratek pogovor... Zanimalo nas je predvsem, od kod izvira njegova ljubezen do poezije.

Kako to, da pišeš poezije?

Že tri leta igram kitaro in v teh letih sem nastopal z raznimi skupinami. Veliko pesmi, ki smo jih prepevali, sem sam napisal. Zaradi tega

stalno pišem pesmi in jih nato uglasbim. Tako sem poslal na natečaj tudi svoje pesmi, torej pišem zaradi glasbe.

Opazili smo, da ima večina tvojih poezij žalostne teme. Je za te vsebine kak poseben razlog?

Ne, posebnega razloga pravzaprav ni. Take vsebine so mi všeč in zaradi tega tako pišem.

Misliš, da boš v bodoče še pisal? Boš morda kdaj svoje poezije objavil?

Kot sem že povedal, pišem pesmi zaradi glasbe. Če bom »

« v naslednjih letih še igral, bom zato prav gotovo še pisal pesmi. V tem trenutku pa nimam v načrtu objave svojih pesmi.

Nam lahko še poveš, kako to, da si za natečaj izbral prav Depangherjeve poezije?

Profesorica slovenščine Mariza Škerk mi je

predlagala tega avtorja. Ko sem prebral nekatere poezije, so mi bile takoj všeč, zaradi tega sem se odločil, da jih bom prevedel v italijansščino.

Hvala za pogovor in čestitamo za nagrado.

Ambrož Peterlin

Pogovor z zmagovalko natečaja Depangher za esej Tjaša Nanut: "Mladi lahko še veliko storimo za sožitje"

Osemnajstletna Goričanka Tjaša Nanut je na natečaju Depangher prejela prvo nagrado za svoj esej na temo sobivanja med narodi. Obiskuje II. klasični licej Primoža Trubarja v Gorici. Verjetno je k njenemu uspehu pripomoglo tudi dejstvo, da ima veliko zanimanj in interesov: rada bere, se zanima za aktualne probleme (veselil bi jo časnikarski poklic), zelo intenzivno trenira atletiko (tek na 100 in 400 metrov), poje v štandrežkem pevskem zboru, študira in poučuje angleški jezik.

Kako to, da si se udeležila natečaja Depangher? Je spodbuda prišla s strani profesorjev?

Profesorica je prinesla v razred razpis natečaja. Tema me je prevzela in zdelo se mi je vredno poglobiti problem sobivanja med narodi. Esaj je nosil naslov "Nepoznavanje slovenske kulture pomeni za italijansko stran ne samo količinsko pomanjkljivost, ker manj znaš, ampak pomeni tudi slabo

oz. nepravilno poznavanje svoje lastne kulture. Kultura tega prostora namreč ni le seštevek ločenih kultur, ampak je medsebojna prepletenost različnih kultur. Da bi premagali predsodke, ki hromijo vsako možnost konfrontacije in iskanja, moramo torej iskati v sebi vpliv drugega oziroma spoznavati drugega, da bi bolje spoznali sebe" (Giorgio Depangher). V njem sem skušala obrazložiti svoj zorni kot in nasplošno pozitiven odnos, ki bi ga bilo treba imeti do teh razlik. Sama zagovarjam tezo, da te razlike niso take, da bi nas ločevale, ampak bi lahko le dokazovale, koliko smo se drug od drugega naučili. Najhujši sovražnik naše strpnosti je seveda nevednost in nepoznavanje drug drugega. Res se mi zdi staromodno govoriti o ločenih kulturah (slovenski in italijanski), ko pa bi morali biti hvaležni, da smo sinovi in hčerke tako bogatih kultur, ki sta se od vedno prepletali in dopolnjevali. Tako je namreč veliko lažje poiskati v naših srcih odgovor na droben glasek, ki v nas išče našo identiteto...

Prostor, v katerem živimo, je po eni strani multietničen, po drugi pa pravo večkulturnost živimo v glavnem Slovenci, ki dobro poznamo dva jezika in dve kulturi... Kako mladi doživljate vprašanja sobivanja in večkulturnosti?

Trdno sem prepričana, da se lahko še veliko stori, da bi med nami končno padle nevidne meje. Za to smo poklicani

še predvsem mi mladi. V svojem esaju sem bila morda le nekoliko preveč kritična, saj sem sama ugotavljala, ali je več Slovencev, ki so se naučili italijansščine, ali obratno... Prav gotovo pa ne bomo prišli daleč, če bomo drug drugega obtoževali in s prstom kazali, kdo je več storil za sožitje. Preteklost je pač pomembna, ne smemo pa dopuščati, da bi nam preprečevala graditi naprej, ustvarjati nove mostove in upanja. Depangher pravi, da kdor ne pozna kulture sosedov, ni le revnejši, pač pa celo pomanjkljivo pozna lastno kulturo. Zato se ne opravičujmo, češ da nimamo priložnosti spoznati sosedov, ko pa dan za dnem stopamo drug ob drugem po isti cesti in v isti trgovini kupujemo kruh. Treba je le kanček dobre volje!

Kako pa gledaš na vprašanje ohranjanja kulture v današnjem globaliziranem in multietničnem prostoru?

Doba globalizacije nas res sili v prepletanje kultur, pojav, ki se pri nas dogaja že stoletja. Nevarnost v takem svetu pa obstoji za manjše kulture, kot je lahko slovenska, saj smo se zaradi naše številčne okrnjenosti verjetno prisiljeni krčevito oklepali starih navad in ljudskih zdravljic, da nas velikani enostavno ne bi izbrisali, da ne bi tonili v ocean pietete, refleksije, ambicioznosti, ki nas dan za dnem spominjajo, da nismo le Slovenci ali Italijani...

Breda Susič

Pogovor s prevajalko Diomiro Fabjan Bajc

“Čustva najlažje izrazimo v svojem materinem jeziku”

Gotovo ste že slišali za Diomiro Fabjan Bajc. Če niste imena slišali, pa ste ga verjetno prebrali, in sicer na priročnem italijansko-slovenskem in slovensko-italijanskem slovarju (Zanichelli, Bologna 1997). Njeno ime zasledite tudi na marsikaterem italijanskem prevodu, saj znana zamejka že štirideset let prevaja iz slovenščine v italijanščino. Prevedla je npr. Cankarjeve “Podo-be iz sanj” (Marietti, Casale Monferrato 1983), Rebulov roman “V Sibilinem vetru” (Založništvo tržaškega tiska, Trst 1992), roman “Šavrinke” Marjana Tomsiča (Annales, Koper 1997), če naštejemo le nekatere. Poleg italijansko-slovenskega in slovensko-italijanskega slovarja pa je sestavila tudi izredno koristni slovensko-italijanski frazeološki slovar “Dve muhi na en mah - Due piccioni con una fava” (Goriška Mohorjeva družba, Gorica 1995) ter dragoceni slovensko-italijanski slovar paronimov “Lažni prijatelji” (Mladika, Trst 1994).

Diomira Fabjan Bajc je bila po poklicu profesorica. Na višji šoli je poučevala italijanščino, na oddelku za prevajalce pa je mlajšo generacijo učila prevajanja tako v italijanščino kot v slovenščino. Gospa Bajc se je vljudno odzvala vabilu in zadovoljila nas radovedneže, ki smo ji postavili nekaj vprašanj v zvezi z njenim prevajalskim delom, zanimal pa nas je tudi njen odnos do jezika.

S katerimi težavami ste se spopadali pri sestavljanju slovarja?

Največja težava je bila v iskanju ustreznic, to se pravi besed, ki bi v drugem jeziku izrazile točen pomen izhodiščnega jezika, torej besed, ki naj bi obakrat povedale isto. Ko sem sestavljala ta slovar, žal še ni bilo Velikega Šlenčeve-

ga slovarja. Edina dva slovarja, ki sem ju imela za izhodišče, pa sta bila kar slaba, tako da sem morala marsikdaj ugibati pri pravilni izbiri besed. Pomagala sem si, kakor sem mogla: prebirala časopise in kdaj pa kdaj vprašala koga za nasvet.

Vi pa ste poleg tega zahtevnega sestavljanja slovarjev prevedli marsikatero knjigo. Zanima nas, če ste imeli kdaj vtis, da niste prevedli ravno kakor bi si želeli, oziroma če vas je na primer bremenil problem žargona...

Ja. Žargon je vedno težko prevajati. Zgodilo se mi je tudi, da so mi pri prevodu “Šavrink” očitali, da nisem prevedla dialekta. Kot veste, je ta roman delno napisan v narečju, jaz pa sem hote in vede prevedla vse v pravilno italijanščino. Šavrinke so živele v 20. oz. 30. letih in dejansko niso poznale italijanščine. Zato se mi je zdelo, da bi izpadlo čudno, ko bi v mojem prevodu govorile v beneškem narečju. Ni nujno torej, da se prevaja narečje z narečjem. Zgodi se tudi, da ga prevedemo v zborni govorico.

V našem prostoru sorazmeroma dobro obvladamo tako slovenščino kot italijanščino. V čem je po vaše prednost pisanja literature v materinem jeziku?

Prednost je v tem, da je materni jezik naš “prvi” jezik, ki ga seveda najbolje obvladamo. Čustva in misli navadno najlažje izrazimo v svojem materinem jeziku. Materin jezik je jezik, s katerim zrastemo, ali jezik, ki ga govorimo v prvih letih življenja, ki nam je hočeš nočeš prirojen.

Vi, ki ste stokovnjak, kako ocenjujete nivoj znanja slovenskega jezika pri nas, mladih zamejcih?

Velikokrat smo pod vplivom italijanščine, ki nas oblega z vseh strani: televizija, radio, revije, časopisi itd. Kamorkoli gremo, v urade ali nakupovat, govorimo v italijanščini, naj si bo to knjižni jezik ali narečje. To se pozna, ko se izražamo po slovensko: italijanski način razmišljanja vpliva na slovenski jezik. Včasih uporabljamo slovenske besede, stavek pa ima italijansko obliko ali pa obratno, včasih v slovenski stavek vnašamo italijanske izraze. Dejstvo je, da naši sodržavljanji, Italijani, ne govorijo po slovensko; torej v nekem smislu mi zapadamo vplivu italijanščine, slovenščina pa nanje sploh ne vpliva, kolikor je pač ne poznajo. Rekli bi, da se v tem primeru “nezanjanje” obrestuje? Navadno vemo, da ni tako, kajne? ►►

Levo: Petra Marega, Ambrož Peterlin in intervjuvanka Diomira Fabjan Bajc (foto B. Susič)

ČASNIKARSKI KROŽEK: NAŠ SPOPAD Z MIKROFONOM

*Delovanje časnikarskega, gledališkega
in mednarodnega krožka Skk in Mosp*

Na zadnjih dveh sestankih časnikarskega krožka je bilo kar pestro: februarja smo imeli v gosteh Matejko Peterlin, marca pa Marjana Jevnikarja. Oba sta govorila o intervjuvanju za radijske oddaje in nastopanju pred mikrofonom

Marjan Jevnikar
in člani časnikarskega krožka za
mešalno mizo v
studiju TRAK
(foto B. Susič)

Gospa Matejka Peterlin, režiserka in igralka Radijskega odra, nam je predavala o nastopanju pred radijskim mikrofonom. Prikazala nam je najpogostejše težave, ki lahko nastanejo ob intervjujih za radijske oddaje. Razkrila nam je številne trike,

s katerimi smo si lahko kasneje tudi sami pomagali, ko smo morali za vajo improvizirati radijsko okroglo mizo. Ena izmed udeleženk sestanka je dobila vlogo moderatorke, ostali pa smo zaigrali goste okrogle mize. Tako smo se tudi sami spopadli s problemi, o katerih je prej govorila predavateljica: splošna zadrega pred nastopanjem, težave v improviziranju, uporaba mašil, pa še dikcija, ton glasu, premočni sičniki itd. Med vajo smo tako sami razumeli, kako je nastopanje časnikarjev in voditeljev oddaj vse prej kot enostavna zadeva.

V torek, 2. marca, smo od teorije prešli k praksi: spopadli smo se namreč z mikrofonom. S tehnično pomočjo inženirja Marjana Jevnikarja, ki je tonski mojster in predsednik pri Radijskem odru, smo se nadebudni časnikarji preizkusili z intervjuvanjem pred mikrofonom v studiju Trak, kjer običajno snema svoje oddaje Radijski oder. Marjan Jevnikar nam je najprej razkril skrivnosti studia in mikrofona. Pet članov časnikarskega krožka je nato posnelo prave intervjuje z gosti, ki jih je v našo sredo pova-

bila mentorica krožka Breda Susič. Nina Corbatti je tako intervjuvala psihologinjo Bredo Sosič, ki je govorila o nasilju med mladimi, Mirjam Malalan in Sara Magliacane sva intervjuvali videoamaterko Bredo Cunja o potrošništvu med mladimi, Petra Marega in Ambrož Peterlin pa sta postavila nekaj vprašanj jezikoslovki Diomiri Fabjan Bajc, in sicer o njenem prevajalskem delu.

Intervjuji bodo objavljeni v Rasti, nam pa so služili tudi za praktično vajo v nastopanju. Vsi ostali člani krožka so si namreč v studiju zapisovali pripombe in svoja opažanja o našem nastopu. S to koristno vajo bomo nadaljevali tudi na aprilskem srečanju, ko bodo pred mikrofonom stopili še ostali kolegi in kolegice iz krožka.

V zadnjih dveh mesecih sta pridno delovala tudi gledališki krožek SKK, ki ima redne vaje vsak teden, in pa mednarodni krožek MOSP, ki se vneto pripravlja na letošnji Easterseminar, ki bo na začetku aprila pri danski manjšini v Nemčiji.

**Jasna Košuta, Sara
Magliacane, Breda Susič**

« Za konec še eno vprašanje: vam je všeč prevajati? Ali pri tem uživate, kakor če bi ustvarjali na novo, ali čutite to kakor dolžnost?

Ne, zelo rada prevajam. To sem začela namreč po lastni izbiri. Zame je veliko zadoščenje, ko po dolgem času najdem pravi izraz ali ko se mi zdi, da sem lepo oblikovala stavek. Ko po nekaj letih pogledam star prevod, pa se mi kdaj pa kdaj zazdi slab. Z ene strani sem zadovoljna, ker vem, da sem napredovala, z druge pa

mi je žal, da sem takrat prevedla pomanjkljivo. Nasplošno me pri tem delu obhajajo najrazličnejša čustva: od zadoščenja do nepotrpežljivosti, pa tudi jeze, ko ne morem najti pravega izraza.

Prevajanje lahko torej nudi velika zadoščenja in je vsekakor zanimiv poklic. Diomiri Fabjan Bajc hvala, da nam ga je približala.

Petra Marega in Ambrož Peterlin

Martina C.

NEUSPELI CASQUÉ

Tretja nagrada na literarnem natečaju SKK – MOSP 2003

Nazadnje sem zbrala toliko poguma, da sem kupila vstopnico za pustni ples. Odločila sem se, potem ko me je povabila Nora, dekle, ki sem ga spoznala na plesnih vajah - plesali sva z dvema fantoma, ki sta bila prijatelja. Nisem še znala dobro plesati, zato sem imela pomisleke na račun tega, ali je primerno, da grem na pustovanje, vendar mi je Nora naštel nekaj imen prijateljev, ki bodo tudi tam, tako sem se potolažila, da bom s kom klepetala, če že ne plesala. Med naštetimi je Nora omenila tudi Bogdana...

Ples je bil v neki dvorani, na neki šoli, ki sem jo v tujem mestu iskala, kot bi iskala šivanko v kupu sena. Ko sem jo končno našla, sem se nekoliko upehana in v zadregi pojavila pri vhodu - v pižami... Druga pustnega kostima pač nisem imela... Pri vhodu je vstopnice pregledoval policaj - Marko. Nasmehnila sva se drug drugi zaradi posrečenih mask... Ko sem odložila plašč, sem se mu kar pripopala z izgovorom, da se morava zmeniti za nek seminar na faksu. Bala sem se, da drugih

v dvorani ne bom poznala. Malo sva tam klepetala, ko se pojavi Nora - in mi predstavi "staro mamo". Pod masko se je skrival fant: takoj sem uganila, da je Bogdan, ker so ga izdali lasje, ki so štrleli izpod rute. Take lepe dolge kodre ima samo on!

Na faksu mi ga je predstavil Marko. Vedela sem, da me bo vznemiril, ker nisem ravno najbolj ravnodušna do njega. In ker sem vedela tudi, da zelo rad pleše, sem se bala, da mi bo predlagal, če bi plesala z njim. Bala sem se, ker nisem še znala dovolj dobro plesati, vendar sem si na dnu srca tudi želela, da bi me povabil.

Potem ko smo zbijali šale na račun njegove maske, me je res prijel za roko in me povabil na plesišče. Kar zvilo me je nekje noter od samega razburjenja in straha. Tako ga nisem niti utegnila opozoriti, da sem začetnica...

Usodna napaka! Najprej je bil namreč na vrsti fox-trot, tak, bolj počasen. Tako sva lahko plesala prav blizu drug drugemu - pravzaprav bliže kot če bi plesala s kom drugim. Malo mi je bilo sicer nerodno, pa se nisem premislila, nisem se skušala oddaljiti, ker se mi je zdelo, da mu tako potrjujem simpatijo, ki jo imam zanj.

In tako se je zgodila tista grozna, grozljiva nerodnost, zaradi katere bi se bila pogreznila. In še zdaj zardim, če pomislim na to.

Bogdan se mi je namreč med plesom kar naenkrat zelo približal, tudi z obrazom, tako zelo me je privil k sebi, da prav res nisem več nič razumela. Me hoče poljubiti? Joj, kakšna grozna situacija, kako naj reagiram? Še sedaj ne vem, kako se je stvar razpletla - menda ko mi je on nekaj nerazumljivega šepnil na uho. "Kaj?" sem vsa zmedena vprašala. Takrat mi je delikatno razložil, da je hotel izvesti casqué... Ojoj, seveda, casqué! Kako naj bi to razumela, ko pa sem začetnica... Namesto da bi se umaknila njegovemu objemu v nazaj in tako izvedla predvideni cas-

qué, sem jaz, nerodnica, ostala trda in ravna - vsa zmedena zaradi njegovega tako nepričakovanega približevanja.

V zadregi sem mu priznala, da sem začetnica. Oba sva si oddahnila in se zasmejala. Hvala Bogu, da je on tako luštkan in da ima smisel za humor!

Potem sva plesala še dve zelo divji, tako da sva ostala čisto brez sape in šla sva se usest. On je kmalu vstal. Bala sem se, da sem s svojim neuspelim casquejem pokvarila magijo med nama, magijo plesa. Pa se je vrnil s pijačo, mi ponudil kozarec, si snel masko in začela sva se prijetno pogovarjati. Brez zadreg, kot če se ne bi nič zgodilo.

Zlati Bogdan!

Vprašal me je, če sem zadnjič šla "na Augusta". Priznala sem, da sem špricala predavanj. Rekel je, da takrat tudi njega ni bilo.

"Ja, jaz te na faksu nikoli ne vidim. Tam sem že srečala vse sorte ljudi, tebe pa nikoli."

"Saj jaz skoraj ne hodim več, raje študiram doma..."

Pavza.

"Jaz pa sem tebe videl enkrat," je nadaljeval.

"Res? Kdaj?"

"Veš kdaj? Ta teden! Na Fischerju."

"Res? Kje si bil?"

"Bolj zadaj, v zadnjih vrstah!"

"Ah, saj jaz sem tudi vedno bolj zadaj... ker pridem vedno zadnjo minuto..."

Tako sva klepetala in jaz sem bila vesela, da je priznal, da me je videl.

Nastopil je čas za skupinske plese, in tedaj sva se ločila. Le na koncu je priplesal mimo mene in me razigrano vprašal, če je šlo. Ko so zopet zamenjali glasbo, sem se malo ustavila z Noro. »

"Pod masko se je skrival fant: takoj sem uganila, da je Bogdan..."
(slika Dajana Kočever)

« Kar vztrepetala sem, ko je spet prišel pome. Bila sem obrnjena s hrbtom proti plesišču, ko začutim njegove roke na svojih bokih. "Prideš?" mi šepne...

In potem sva plesala, plesala, plesala. Tako lepo sva se ujela, tako imenitno me je vodil, da še sama nisem mogla verjeti, kako mi je šlo od rok. Bil je tako čudovit, tako nežno odločen, tako strašno očarljiv, ko me je vrtel po plesišču, me objel, me presenečal z novimi figurami in lepimi domislicami. Ko me je po obratu zopet privil k sebi in ko sva se pogledala v oči, nama je bilo morda za hip nerodno... Ja, ko sva se dotikala tudi z očmi...

Pa sem prenesla vznemirjenost, ker sem se zraven zabavala, se smejala. Včasih sva kaj pokomentirala. Rekel mi je, da je presenečen nad tem, kako dobro plešem. "To je zato, ker me ti znaš tako dobro voditi..."

"Ja, odvisno, kako se ujamem s soplesalko. S tabo se prav odlično ujamem. To pomeni, da je feeling. Ja, to je feeling!"

Ko je bila na vrsti počasna, romantična pe-

sem, sem začutila, kako me je nežno stisnil k sebi: "No, ta je počasna: zdaj imaš ves čas, da izraziš svojo žensko dušo..." njegove besede so obvisle v zraku, medtem ko je mene požgečalo nekje pod srcem, čeprav sem se tako sladko nasmehnila, da gotovo ni opazil moje vznemirjenosti. Pa mu nisem ostala dolžna. Med plesom sem ga včasih tako intenzivno in obenem tako mehko pogledala, da ni zdržal pogleda in ga je umaknil, ker je verjetno razumel, da ga v malem, bolj za šalo kot zares, osvajam.

Ko je bilo pesmi konec, je mojo roko zadržal v svoji. Še sedaj jo čutim v njegovi.

"Bogdan, rada te imam!" sem mu priznala - ampak ne na glas. Povedala sem mu samo z očmi, s pogledom, z nasmehom. Pa je vseeno slišal.

"Ti! Če si ti začetnica... potem sem jaz tudi..." mi je rekel na koncu večera. Sklonil se je k meni in me nežno poljubil. "Res sem začetnica, prisežem, da sem..."

Spomnila sem se na neuspeli casqué, zarde-la in ga hvaležno objela.

RAZSTAVA TREH UMETNIKOV

Lahkotnost akvarelov, teža kovinskih plastik, intenzivnost olja na lepenki... vse to v razstavi, v organizaciji MOSP-a in SKK-ja, ki združuje umetnike treh sosednjih pokrajin.

Matej Susič, sicer (poleg vseh ostalih zaslug) grafični oblikovalec Rasti, igra na "domačem igrišču" - če lahko tako rečemo -, in sicer s svojimi akvareli, v katerih lahko, kot sam pravi, izrazi svojo ljubezen do svežine barv in do zajemanja impresij, ki mu jih nudijo različne krajine med potovanji v bližnje in oddaljene dežele. Na razstavi smo lahko tako občudovali krasne pejsaže, ki se odlikujejo po odličnem poznavanju tehnike (akvarel namreč ne dopušča popravkov), prelivanju barv in svetlobnih učinkih.

V "matični reprezentanci" se je predstavil Charles Gustavo Škapin iz Kopra s svojimi plastikami iz recikliranega materiala, največkrat iz kosov železa, lesa in stekla. Zanimive kompozicije so nas presenetile

z nekonvencionalno uporabo konvencionalnih, vsakdanjih predmetov, ki so se pred našimi očmi prelevili v gradove, ribe, rudnike ali celo, seveda z dobršno mero ironije, v francoske absolutistične vladarje. Škapin nam je tako s svojimi deli razkril tudi svojo občutljivost do vseh in vsega, kar se znajde na robu družbe, kot je sam povedal na predstavitvi - od starejših ljudi, s katerimi se nihče noče ukvarjati, do zavrženih predmetov.

Z Goriške pa k nam prihajajo murve... oziroma Dimitri Brajnik, ki ga ta posebna drevesa zelo fascinirajo, saj ga s svojo antropomorfno obliko spominjajo na sključene, izključene, skorajda nepotrebne človeške figure kot murve, ki so v sedanjem času nekoristno drevo. Ta motiv je Brajnik predstavil s svojevrstno tehniko

olja na lepenki, ki daje slikam poseben, mističen videz.

Na predstavitvi razstave 1. februarja je ustvarjalce najprej predstavil Štefan Pahor, nato pa so kar sami spregovorili. Večer se je nadaljeval z glasbenim nastopom harmonikaša Erika Kureta. Razstava se bo v naslednjih mesecih selila še na Goriško in Koprsko.

Sara Magliacane

Od 1. februarja do 15. marca so v Peterlinovi dvorani razstavljali Charles G. Škapin, Matej Susič in Dimitri Brajnik. Predstavil jih je Štefan Pahor (foto Marij Maver)

◀ UVODNIK – s 1. strani

smo preživljali cel teden v Dijaškem domu skupaj z drugimi otroki iz Benečije.

Iz lastnih osebnih izkušenj, iz stalnega stika s slovensko stvarnostjo in s Slovenijo je zrasla torej moja zavest o pomembnosti dvojezične izobrazbe pri osebnem razvoju vsakega posameznika. V okviru mojih skromnih moči si še danes prizadevam za zблиževanje med italijansko družbo in slovenskim jezikom ter kulturo, in sicer na področju prevajanja, novinarstva in učiteljstva. Redno sem zaposlena pri mali založbi in zadrugi, ki deluje v Čedadu, kjer prevajam članke za objavo v informacijskem biltenu "Slovit" ter sodelujem pri pet-najst dnevniku slovenske manjšine "Dom".

Izven svoje redne službe poučujem slovenski jezik na osnovni šoli in vrtcu v Terski dolini, v Njivici (Bardo). 3-urni tedenski tečaj, namenjen tudi ovrednotenju domače govornice, predstavlja poskus okrepitve pozitivnega otrokovega odnosa do kulturnega in jezikovnega okolja in njegove kontinuitete.

Takšna izbira staršev, dobršen del katerih prihaja iz tujine, izhaja iz zavesti, da je temeljnega pomena tudi na tak način ovrednotiti prirojeno otroško radovednost. To velja seveda tudi za starše naraščajočega števila otrok, vpisanih v dvojezično šolo v Špetru. Poleg teh dveh primerov bi lahko še naštevali številne tečaje v celi Benečiji, namenjene otrokom in odraslim, tudi italijanske narodnosti, ki pričajo o vedno večjem zanimanju za spoznavanje slovenskega življa in o zavesti, kako pomembno je znanje drugega jezika.

Na pragu razširjene Evrope sega moj spomin na začetek osemdesetih let prejšnjega stoletja, ko sem z otroškimi očmi skozi okno učilnice Dijaškega doma gledala velik bel napis "Naš Tito" na Sabotinu. Danes, ko ti stega napisa ni več in je čas železne zavese mimo, se pripravljamo na novo podobo Evrope, ki bo povečan mozaik različnih kultur in jezikov. Z ganjenimi očmi bomo torej čez slab mesec gledali na padec meje med Italijo in Slovenijo. To naj bi bil prvi korak na poti težje, a nikakor ne neuresničljive dokončne odprave meje v mislih ljudi.

Larissa Borghese

◀ UVODNIK – s 1. strani

slovenskih šol bo še odprtih oz. koliko slovenskih otrok bo še hodilo vanje.

Kaj pa odpiranje večine do naše narodnostne skupnosti? Uvajanje slovenščine kot učni predmet na vse italijanske šole je prava utopija, raba slovenskega jezika v javnosti pa je le naša pravica. Le če bo slovenski jezik med nami še živ - in to na kolikor toliko visoki ravni in ne le kot narečni pogovorni jezik -, bomo namreč lahko začeli dialog, ki bi ga morali kdaj že ustvariti! Ali bo do tega prišlo, ko bodo vse naše proslave dvojezične in bodo naša imena napisana na tak način, da "jih bodo lahko vsi prebrali"? Recipročnost pa taka: mi se čedalje bolj asimiliramo, da bi bili s tem bolj odprti, rezultatov pa ni. Jezika skoraj ne obvladamo, ker ga v stiku z javnostjo

Zmagovalci literarnega, fotografskega in likovnega natečaja Mosp-Skk, o katerih bomo poročali v naslednji Rasti.

skoraj ne uporabljamo in nam služi samo za pogovor v družini (če je slovenščina sploh še pogovorni jezik v družinah).

Posluževati bi se morali uradnih političnih poti, ki bi nam morale omogočiti, da bi segli po naših pravicah. Nam pa je bilo (in je še) izredno všeč, ko se nas vleče za nos in smo do sedaj preskromno čakali, da se bo z vstopom Slovenije v Evropsko unijo kaj spremenilo. Slovenija si žal - oprostite za predrznost - ne upa in tudi ne bo upala veliko, zato bi sami morali ciljati više, če ne drugega, vsaj zahtevati, kar nam pritiče. Verba volant, scripta pa, po naši krivdi, tudi.

V tem trenutku se marsikateremu zdi primereno, da smo ravno pripadniki manjšine začetniki procesa odpiranja (kot da bi hoteli podčrtati, da znamo biti napredni) in zato pridno prirejamo dvojezične prireditve in proslave ter gledališke predstave s podnapisi. Žal pa nas kljub temu velik del italijanske skupnosti očitno še vedno ignorira in se zatorej sprašujem, če je ta pot prava, saj se prepogostokrat dogaja, da si v imenu odprtosti in naprednosti sami sebi prebiramo Prešernove poezije v italijanščini.

Prešernove proslave (pa ne samo te) naj bodo le slovenske, saj niso le folklorne počastitve šeg in navad, pač pa spomenik jeziku, ki je še edino zdravilo pred popolno asimilacijo. Pa naj te besede ne zvenijo tako katastrofalno. Cool, bi rekli čez mejo...

Mitja Tretjak